

Project “Inclusieve taal” van het “lectoraat Inclusie voor mensen met een verstandelijke beperking” Zuyd Hogeschool, Bijzonder lector Dr. Xavier Moonen (ook verbonden aan de Universiteit van Amsterdam)

1. Inleiding

Verwanten en organisaties die zorg, behandeling, begeleiding en ondersteuning aan mensen met een verstandelijke beperking bieden, werken er aan om een persoon met een verstandelijke beperking zoveel mogelijk regie in zijn of haar eigen leven te kunnen laten nemen. Doel van de samenwerking tussen de persoon met een verstandelijke beperking en de ondersteuners is het om haar of hem zoveel als mogelijk te ondersteunen bij het streven om volwaardig deel uit te kunnen maken van de samenleving.

Dit past bij het denken in het kader van het zogenaamde ondersteuningsparadigma dat onder andere in Nederland en Vlaanderen op dit moment leidend is. Maar het is ook een opdracht van iedereen in de samenleving om op grond van de verplichtingen die Nederland en België op zich genomen hebben in het kader van het VN verdrag inzake rechten van mensen met een handicap te werken aan een inclusieve samenleving.

Van groot belang hierbij is de kwaliteit van de communicatie met de persoon met een verstandelijke beperking. De communicatie moet van dien aard zijn dat de inhoud en bedoeling van de boodschap voor haar of hem begrijpelijk zijn, zodat hij of zij daarover op geïnformeerde wijze besluiten kan nemen aangaande relevante aspecten in haar of zijn leven.

Tot nu toe hebben verwanten, organisaties, professionals en andere betrokkenen bij mensen met een verstandelijke beperking in Nederland en Vlaanderen zo goed als mogelijk vorm gegeven aan begrijpelijke communicatie. Vaak tot tevredenheid van alle betrokkenen. Maar lang niet altijd. Regelmatig wordt de inhoud van de communicatie door mensen met een verstandelijke beperking niet begrepen. Daarbij doet ook ieder het op zijn eigen manier, waarbij de gekozen uitgangspunten en werkwijzen niet uniform zijn laat staan dat deze wetenschappelijk getoetst zijn. Dit kan beter. De ontwikkeling van een voor een grote groep mensen met een verstandelijke beperking begrijpelijke taal (waarbij ook foto's en/of pictogrammen gebruikt kunnen worden) kan uitkomst bieden. Het maximale resultaat wordt overigens pas bereikt als alle mensen en instanties die met mensen met een verstandelijke beperking communiceren zich bewust zijn van de noodzaak van die bijzondere vorm van communicatie in voor de betrokken mensen met een verstandelijke beperking begrijpelijke taal, en waarbij dit gebeurt op basis van een in Nederland (c.q. het Nederlands taalgebied) uniform gebruik van een (wetenschappelijk getoetste) set van taalregels, die per persoon met een verstandelijke beperking, op grond van haar of zijn persoonlijke feedback, aangepast wordt aan zijn of haar mogelijkheden.

2. Doel van het project “Inclusieve taal”

Het verbeteren van de communicatie tussen alle mensen met en zonder verstandelijke beperking in Nederland en Vlaanderen door toepassing van een uniforme set van taalregels waarbij een individuele persoon met een verstandelijke beperking steeds in staat wordt gesteld zich uit te spreken over de begrijpelijkheid van het taalproduct.

3. Werkwijze

In het project “Inclusieve taal” wordt de vormgeving en het gebruik van de zogenaamde “Taal voor Allemaal ” (TvA) getoetst¹. Deze TvA is gebaseerd op de uit Groot Brittannië bekende “easy to read language” principes maar vooral op de “leichte Sprache” zoals die in het Duits taalgebied wordt gehanteerd. Het project “Inclusieve taal” richt zich op het ontwikkelen van regels en het toetsen van in TvA geschreven en gesproken taal inclusief het gebruik van pictogrammen en foto’s daarbij én op de toetsing van de taalproducten door mensen met een verstandelijke beperking zelf.

In het project “Inclusieve taal” wordt systematisch onderzoek gedaan naar de relevantie en de effectiviteit van de taalregels die in TvA worden gehanteerd.

In het project “Inclusieve taal” zal ook een model voor een training van het leren toepassen van TvA door professionals (en later ook door andere geïnteresseerden en betrokkenen) gemaakt en getoetst worden.

Daarnaast zal er een model voor een training van het leren beoordelen van taalproducten in TvA door mensen met een verstandelijke beperking gemaakt en getoetst worden.

Op grond van de ervaringen in de pilotgroepen zal er in de jaren daarna een definitieve versie van de trainingen worden gemaakt die aan geïnteresseerden wordt aangeboden. Hierbij zal samengewerkt worden met LFB.

In het project “Inclusieve taal” vindt onderzoek plaats naar de taalregels en de toepassing daar van. Hierover zullen in relevante tijdschriften publicaties verschijnen en hierover zal tijdens (internationale) congressen uitwisseling plaats hebben.

4. Werkzaamheden in het kader van het project “Inclusieve taal” in 2016 en 2017

In het project wordt op dit moment systematisch onderzoek gedaan door de Universiteit van Amsterdam en de Hogescholen Zuyd en Windesheim naar de relevantie en effectiviteit van de taalregels die gebruikt worden in TvA. Mensen met een verstandelijke beperking zijn bij de onderzoeksprojecten betrokken.

¹ Deze benaming is door mensen met een verstandelijke beperking zelf gekozen

In 2017 zullen twee trainingen, een voor begeleiders, en een voor mensen met een verstandelijke beperking als beoordelaar van TvA producten, uitgevoerd worden in de 3 VG instellingen van Koraal Groep in Limburg.

In het project “Inclusieve taal” wordt door alle betrokkenen samengewerkt in een community die daarvoor in 2018 ook gebruik kan maken van een web applicatie.

TvA is een levende taal. De verwachting is dat de regels op grond van onderzoek en praktijk aan verandering onderhevig zullen zijn.

5. Nieuwe samenwerkingspartners

Het bijzonder lectoraat “inclusie van mensen met een verstandelijke beperking” wil graag in het kader van het project “inclusieve taal” samenwerken met andere geïnteresseerde partners.

U kunt ter zake rechtstreeks contact opnemen met de lector Xavier Moonen xavier.moonen@zuyd.nl

Heerlen, 24 oktober 2016

